

Krystyna Gutkowska, Paweł Kwieciński
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wartości związane z żywnością i żywieniem młodych Polaków aktywnych zawodowo o stabilnej sytuacji finansowej

Streszczenie

Wartości związane z żywnością i żywieniem są specyficznym rodzajem wartości, które immanentnie towarzyszą konsumentom w niemal codziennie podejmowanych decyzjach o wyborze konkretnych produktów żywnościowych. Wartości te nie tylko odnoszą się do cech produktu, ale również wartości życiowych wyznaczanych przez daną osobę, a te z kolei determinowane są m.in. socjoekonomicznym profilem konsumenta. Spośród cech konstytutywnych dla tego profilu ważne miejsce zajmuje wiek konsumenta, co skłoniło do rozpoznania specyfiki wartości związanych z żywnością i żywieniem wśród młodych Polaków aktywnych zawodowo i charakteryzujących się stabilną sytuacją finansową. Wyniki badań własnych przeprowadzonych w 2015 roku pozwoliły wytypować najważniejsze i najmniej ważne cechy żywności, a także występujące między nimi korelacje. Stwierdzono m.in. coraz bardziej zadowalający poziom wiedzy żywieniowej wśród przedstawicieli młodego pokolenia, jak również określono najważniejsze dla konsumentów atrybuty żywności, którymi są bezpieczeństwo, smak i zapach.

Słowa kluczowe: wartości związane z żywieniem, konsument, atrybuty żywności.

Kody JEL: A13, Z13

Wstęp

Współczesne polskie społeczeństwo określane jest mianem ponowoczesnego lub postmodernistycznego (Jasińska-Kania 2012, s. 318-341), traktując te cechy jako wynik gwałtownych zmian transformacji systemowej, która niezaprzeczalnie odmieniła sferę zarówno gospodarczą, jak i polityczną oraz społeczną, implikując zmiany w systemach wartości, a w konsekwencji nowe wzory zachowań. Kontekstem tych przeobrażeń stała się globalizacja oraz konsumpcjonizm (Lachowski 2012, s. 19-44; Poloczek 2014, s. 7).

Ważną cechą społeczeństwa postmodernistycznego jest powszechny dostęp do Internetu, czego dowodzą dane Głównego Urzędu Statystycznego, zgodnie z którymi komputery są obecne w ponad 77% gospodarstw domowych, a dostęp do Internetu ma 74% Polaków (Raport Głównego Urzędu Statystycznego, 2014), co sprzyja pojawieniu się zjawiska przedładowania informacjami (Babik 2010, s. 21). Dotyczy to również żywności, bowiem, jak dowodzą wyniki badań, coraz ważniejszym źródłem informacji na jej temat staje się właśnie Internet, w którym znaleźć można wiele, często sprzecznych ze sobą danych na temat żywności, a „afery” czy skandale związane z żywnością, w niezwykle szybkim tempie docierają do tysięcy zdezorientowanych konsumentów, którzy coraz częściej są zagubieni w gąszczu

tych sensacji i tracą zaufanie do producentów, uznając, że ich postępowaniem rządzi chęć zysku, a nie satysfakcja i bezpieczeństwo konsumentów. W tych okolicznościach interesującym wyzwaniem poznawczym staje się kwestia kryteriów wyborów żywności, które traktować można jako konsekwencję wartości poszukiwanych przez konsumentów w produktach żywnościowych. Konsumenty oczekują od żywności nie tylko zaspokojenia potrzeb podstawowych, ale również potrzeb wyższego rzędu, a więc m.in. hedonistycznych (przyjemność), samorealizacji i uznania (możliwość zaimponowania innym kulinarnymi umiejętnościami), fizyczno-estetycznych (zachowanie zgrabnej sylwetki, podniesienie sił witalnych) czy etycznych (produkowanie żywności z poszanowaniem środowiska i dobrostanu zwierząt). Fakt ten odzwierciedla skonstruowany przez Steptoe, Pollard i Wardle (1995) kwestionariusz wyboru żywności (*food choice questionnaire* – FCQ), służący do określania ważności motywów, jakimi kierują się konsumenci przy wyborze żywności, na który mają wpływ zarówno towaroznawcze cechy produktów, cechy socjodemograficzne konsumentów i ich preferencje, charakterystyka otoczenia społeczno-gospodarczego i tzw. czynniki tła oraz cechy osobowościowe konsumenta, a zwłaszcza uznawany system wartości i styl życia (Hawerstock, Forgyas 2012, s. 1030-1037; Lindeman, Sirelius 2001, s. 175-184; Gutkowska, Kwieciński 2016, s. 250-265).

Cel, zakres pracy i metodyka badań

Celem badań, którego część wyników prezentowana jest w niniejszym artykule, było rozpoznanie hierarchii wartości powiązanych z żywnością i żywieniem młodych Polaków, aktywnych zawodowo i charakteryzujących się względnie stabilną sytuacją finansową. Dodatkowym celem było wykazanie, na ile poszczególne preferencje dotyczące żywności i żywienia pozostają ze sobą w związku, a więc czy są wzajemnie od siebie zależne. Badaniem objęto 200 konsumentów o stabilnej sytuacji dochodowej, czyli osoby zatrudnione, nie korzystające z kredytów i pożyczek. Średnia wieku wynosiła 28 lat, przy czym dominującą grupą były osoby w wieku 25-29 lat. Zastosowany w tym przypadku został dobór nielosowy, a konkretnie metoda kuli śnieżnej.

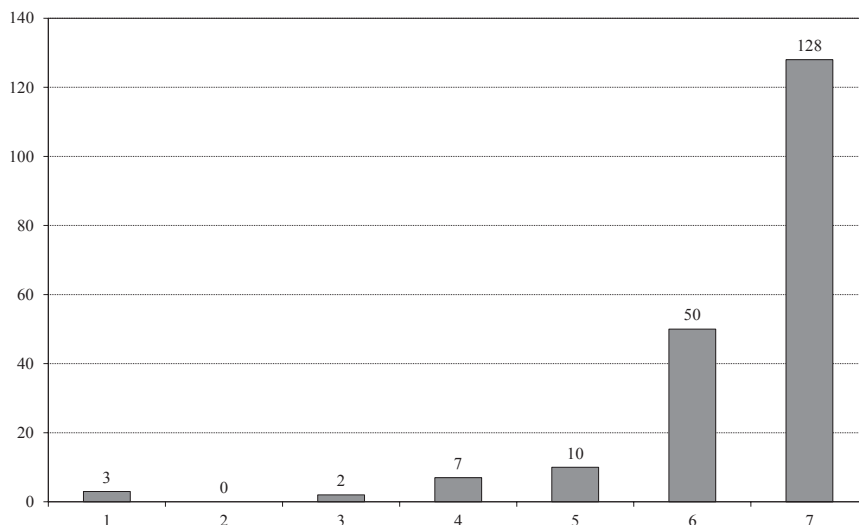
Kwestionariusz został rozprawdany w kilku przedsiębiorstwach i korporacjach w formie elektronicznej na wewnętrznych systemach komunikacji, np. poczcie firmowej.

Wartości związane z żywnością i żywieniem reprezentowane przez młodych Polaków w świetle wyników badań własnych

Przy pomocy wykresów możliwe było rozpoznanie cenionych przez badanych konsumentów cech żywności. Na podstawie analizy danych, przedstawionych na wykresie 1, potwierdzono występującą wśród Polaków skłonność do wysokiego cenięcia smaku w żywności, bowiem dla zdecydowanej większości badanych był on bardzo ważny.

Wykres 1

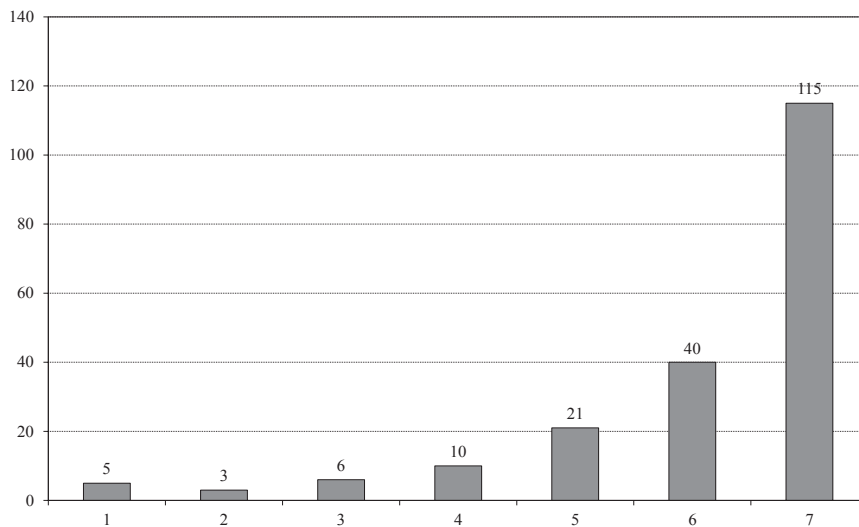
Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem, była smaczna

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 2

Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem, nie zagrażała mojemu zdrowiu

Źródło: jak w wykresie 1.

Następną cechą żywności o bardzo wysokim znaczeniu dla konsumentów jest brak zagrożenia dla zdrowia, co wiązać się może z tym, że zdrowie jest dla człowieka wartością najważniejszą (por. wykres 2).

Kolejnym istotnym dla konsumentów czynnikiem decydującym o wyborze żywności była odpowiedniość ceny w stosunku do koszyka wartości, jakie niesie dla konsumenta dany produkt, a więc swego rodzaju „opłacalność jego atrybutów” (por. wykres 3).

Mimo zauważanego trendu ekologizacji konsumpcji odnotowano relatywnie małe znaczenie ekologicznego charakteru żywności, bowiem dla większości badanych pozostaje ona kwestią mało ważną, a nawet obojętną i raczej mało ważną. Taki wynik można tłumaczyć potwierdzonym w innych badaniach większym zainteresowaniem żywnością ekologiczną wśród rodzin z dziećmi na utrzymaniu, uzasadniających to troską o zdrowie własne i członków rodziny. Osoby młode, a takie kryterium zastosowano w doborze próby, w większości nie miały dzieci na utrzymaniu, a stąd być może deklarowane niewielkie znaczenie ekologicznego charakteru żywności (por. wykres 4).

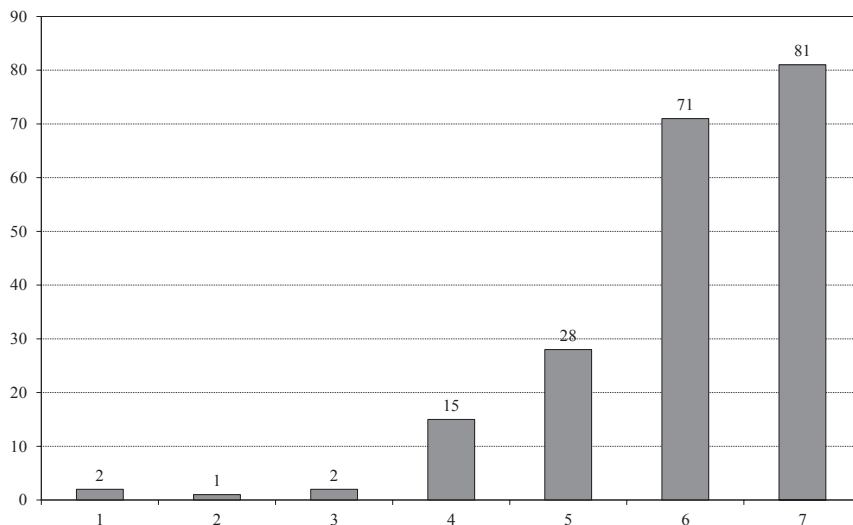
Na podstawie uzyskanych wyników stwierdzić można, że stosunkowo ważnym atrybutem żywności w opinii młodych konsumentów, jest brak przy jej produkcji genetycznie modyfikowanych składników (por. wykres 5). Ta cecha żywności, a w zasadzie tendencja polegająca na produkowaniu żywności z wykorzystaniem składników modyfikowanych genetycznie, jest generalnie najmniej akceptowana przez konsumentów w Polsce.

Żywność modyfikowana genetycznie stała się częścią publicznego dyskursu stosunkowo niedawno. Chociaż informacje na ten temat są dość powszechnie upowszechniane, to tylko nieliczni konsumenci dysponują wiedzą z tego zakresu i nawet wśród nich panują bardzo ambiwalentne postawy dotyczące żywności modyfikowanej genetycznie czy w ogóle zagadnienia GMO, uzasadniając twierdzenie, że generalnie Polacy traktują tę kwestię jako źródło potencjalnego zagrożenia (Kalinowski 2012, s. 5).

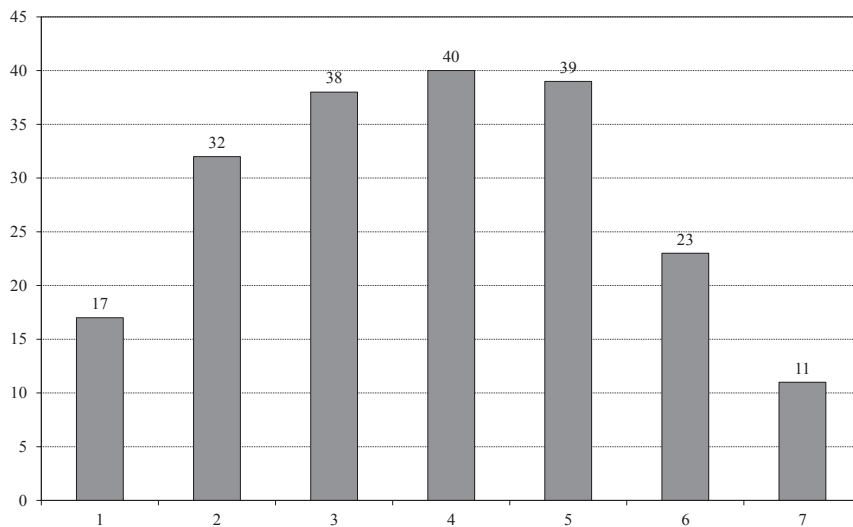
We współczesnym świecie, w którym problemem nabierającym coraz większej wagi staje się epidemia otyłości i nadwagi, coraz powszechniej zauważa się, zwłaszcza wśród kobiet, skłonność do dbania o własną sylwetkę. Stąd też można było przypuszczać, że znacząca część badanych będzie zainteresowana żywnością o niższej wartości kalorycznej zawartości kalorii. Tego przypuszczenia nie potwierdziły uzyskane wyniki, co przedstawiają dane zawarte w wykresie 6.

Warto podkreślić, że odzwierciedlony na wykresie 6 rozkład odpowiedzi wskazujący na brak zdania wobec małej zawartości kalorii w żywności, którą się spożywa, zaskakuje tym bardziej, że badana grupa w większości składała się z młodych ludzi i przeważnie singli, co pozwalało przypuszczać, że szczupła sylwetka jest dla nich istotnym imperatywem przy dokonywaniu wyborów żywności. Wyniki negują istnienie takiej tendencji, bowiem średni poziom ważności tego atrybutu, wynoszący 3,66 jest najniższy wśród cenionych atrybutów żywności.

Interesującym aspektem przeprowadzonego badania było rozpoznanie korelacji występujących w obrębie wartości powiązanych z żywnością i żywieniem. W tym wypadku użyteczne będzie przedstawienie wszystkich wyników w jednym ciągu i opisanie ich jako całości (por. tabele 1, 2, 3, 4).

Wykres 3**Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem była warta pieniędzy, które za nią płacę**

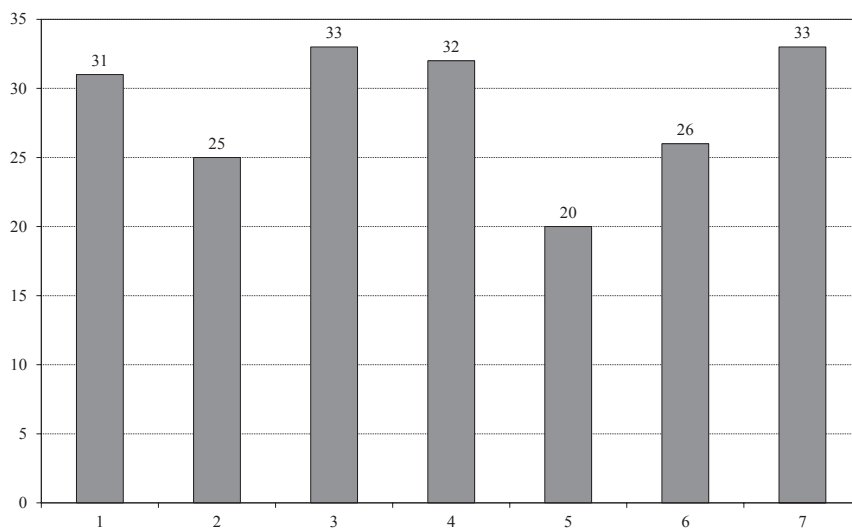
Źródło: jak w wykresie 1.

Wykres 4**Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem, była ekologiczna**

Źródło: jak w wykresie 1.

Wykres 5

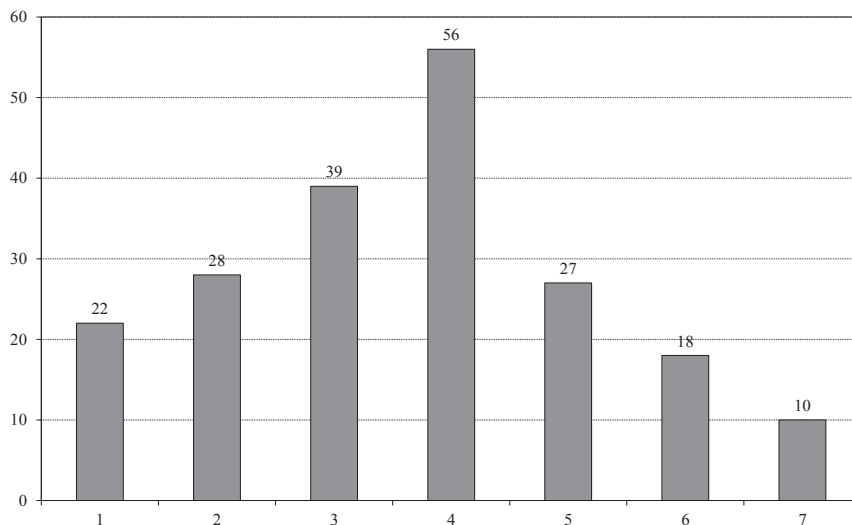
Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem, nie zawierała genetycznie modyfikowanych składników

Źródło: jak w wykresie 1.

Wykres 6

Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem, zawierała mało kalorii

Źródło: jak w wykresie 1.

Tabela 1
Korelacja porządku rang Spearmana między wartościami powiązanyymi z żywnością i żywieniem wyznawanymi przez badanych (cz. 1)

Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem:	Zawierała mało kalorii	Była warta pieniędzy; które za nią płacę	Była opakowana w sposób przyjazny dla środowiska	Była ekologiczna	Była łatwa do przygotowania
Zawierała mało kalorii	1,000000	0,021238	0,163715	0,271260	0,015797
Była warta pieniędzy; które za nią płacę	0,021238	1,000000	0,185792	0,149332	0,054294
Była opakowana w sposób przyjazny dla środowiska	0,163715	0,185792	1,000000	0,681699	-0,002415
Była ekologiczna	0,271260	0,149332	0,683699	1,000000	-0,069995
Była łatwa do przygotowania	0,015797	0,054294	-0,002415	-0,069995	1,000000
Zawierała mało tłuszczu	0,523562	0,091283	0,222071	0,294007	0,174067
Była polskiego pochodzenia	0,123911	0,170649	0,279918	0,239066	0,035795
Była niedroga	-0,130069	0,097111	-0,059008	-0,100844	0,249678
Nie zawierała genetycznie modyfikowanych składników	0,134866	0,096880	0,354503	0,363959	0,028849
Była łatwo dostępna	-0,098317	0,140368	0,049544	-0,103759	0,320936
Była smaczna	-0,131954	0,215494	0,106704	-0,029512	0,135273
Zawierała mało cukru	0,388175	0,051633	0,249479	0,315149	-0,030823
Przypominała żywność; którą jadłem w dzieciństwie	0,137039	0,109058	0,196707	0,225173	0,156146
Zawierała dużo witamin i składników mineralnych	0,193970	0,190549	0,402264	0,404229	0,033573
Sprzysięgała utrzymaniu szczupłej sylwetki	0,516455	0,146061	0,362113	0,379741	-0,005241
Zawierała mało soli	0,291147	0,041132	0,363939	0,379560	0,018958
Wyglądała atrakcyjnie	0,145685	0,152940	0,124047	0,055076	0,272760
Nie zagrażała mojemu zdrowiu	0,016988	0,233879	0,353476	0,298374	0,034910
Była wytworzona w sposób tradycyjny	0,027294	0,279755	0,314721	0,394696	-0,009305
Nie zawierała sztucznych dodatków	0,083745	0,241834	0,427578	0,466016	-0,071789
Była produkowana z poszanowaniem praw zwierząt	0,096735	0,073729	0,557237	0,496430	0,023272
Miała przyjemny zapach	0,057308	0,205011	0,057050	0,023071	0,278064

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2
Korelacja porządku rang Spearmana między wartościami powiązanyymi z żywnością i żywieniem wyznawanymi przez badanych (cz. 2)

Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem:	Zawierała mało tłuszczu	Była polskiego pochodzenia	Była niedroga	Nie zawierała genetycznie modyfikowanych składników	Była łatwa dostępna
Zawierała mało kalorii	0,523562	0,123911	-0,130069	0,134866	-0,098317
Była warta pieniędzy; które za nią płacę	0,091283	0,170649	0,097111	0,096880	0,140368
Była opakowana w sposób przyjazny dla środowiska	0,222071	0,279918	-0,059008	0,354503	0,049544
Była ekologiczna	0,294007	0,239066	-0,100844	0,363959	-0,103759
Była łatwa do przygotowania	0,174067	0,035795	0,249678	0,028849	0,320936
Zawierała mało tłuszczu	1,000000	0,177257	0,040907	0,148482	-0,011510
Była polskiego pochodzenia	0,177257	1,000000	0,254071	0,298255	0,172681
Była niedroga	0,040907	0,254071	1,000000	0,123353	0,442107
Nie zawierała genetycznie modyfikowanych składników	0,148482	0,298255	0,123353	1,000000	0,215276
Była łatwo dostępna	-0,011510	0,172681	0,442107	0,215276	1,000000
Była smaczna	-0,026887	0,082638	0,135405	0,133343	0,374610
Zawierała mało cukru	0,365197	0,072401	0,007129	0,215069	-0,015521
Przypominała żywność; którą jadłem w dzieciństwie	0,043355	0,088498	0,082553	0,160290	0,197664
Zawierała dużo witamin i składników mineralnych	0,292475	0,109000	0,126317	0,260336	0,195599
Sprzysięgała utrzymaniu szczupłej sylwetki]	0,395947	0,065081	-0,096687	0,226561	0,037799
Zawierała mało soli	0,362687	0,099550	-0,014664	0,344005	0,106308
Wyglądała atrakcyjnie	0,098146	0,035082	0,048879	0,078534	0,154902
Nie zagrażała mojemu zdrowiu	0,127448	0,178939	0,024179	0,299802	0,178100
Była wytworzona w sposób tradycyjny	0,072117	0,462463	0,109158	0,418645	0,196488
Nie zawierała sztucznych dodatków	0,149613	0,347534	-0,007011	0,471896	0,210498
Była produkowana z poszanowaniem praw zwierząt	0,247551	0,146542	0,040123	0,280852	0,081296
Miała przyjemny zapach	0,066523	0,011048	0,113306	0,055660	0,250677

Źródło: jak w tabeli 1.

Tabela 3
Korelacja porządku rang Spearmana między wartościami powiązanymi z żywnością i żywieniem wyznawanymi przez badanych (cz. 3)

Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem:	Była smaczna	Zawierała mało cukru	Przypominała żywność; którą jadłem w dzieciństwie	Zawierała dużo witamin i składników mineralnych	Sprzyjała utrzymaniu szczupłej sylwetki	Zawierała mało soli
Zawierała mało kalorii	-0,131954	0,388175	0,137039	0,193970	0,516455	0,291147
Była warta pieniędzy; które za nią płacę	0,215494	0,051633	0,109058	0,190549	0,146061	0,041132
Była opakowana w sposób przyjazny dla środowiska	0,106704	0,249479	0,196707	0,402264	0,362113	0,363939
Była ekologiczna	-0,029512	0,315149	0,225173	0,404229	0,379741	0,379560
Była łatwa do przygotowania	0,135273	-0,030823	0,156146	0,033573	-0,005241	0,018958
Zawierała mało tłuszczu	-0,026887	0,365197	0,043355	0,292475	0,395947	0,362687
Była polskiego pochodzenia	0,082638	0,072401	0,088498	0,109000	0,065081	0,099550
Była niedroga	0,135405	0,007129	0,082553	0,126317	-0,096687	-0,014664
Nie zawierała genetycznie modyfikowanych składników	0,133343	0,215069	0,160290	0,260336	0,226561	0,344005
Była łatwo dostępna	0,374610	-0,015521	0,197664	0,195599	0,037799	0,106308
Była smaczna	1,000000	-0,063646	0,082763	0,155659	-0,001851	0,069484
Zawierała mało cukru	-0,063646	1,000000	0,096385	0,475146	0,514669	0,549702
Przypominała żywność; którą jadłem w dzieciństwie	0,082763	0,096385	1,000000	0,228807	0,177994	0,200363
Zawierała dużo witamin i składników mineralnych	0,155659	0,475146	0,228807	1,000000	0,485097	0,471346
Sprzyjała utrzymaniu szczupłej sylwetki	-0,001851	0,514669	0,177994	0,485097	1,000000	0,481148
Zawierała mało soli	0,069484	0,549702	0,200363	0,471346	0,481148	1,000000
Wyglądała atrakcyjnie	0,239190	0,091110	0,216389	0,214657	0,190250	0,116540
Nie zagrażała mojemu zdrowiu	0,261818	0,196993	-0,006307	0,451731	0,259614	0,385803
Była wytworzona w sposób tradycyjny	0,183460	0,175802	0,200584	0,297441	0,175711	0,303369
Nie zawierała sztucznych dodatków	0,162190	0,328592	0,096228	0,414847	0,365896	0,376786
Była produkowana z poszanowaniem praw zwierząt	0,182726	0,261168	0,133176	0,404175	0,235658	0,293338
Miała przyjemny zapach	0,470827	0,058507	0,223350	0,230625	0,158738	0,063274

Źródło: jak w tabeli 1.

Tabela 4
Korelacja porządku rang Spearmana pomiędzy wartościami powiązаныmi z żywnością i żywieniem wyznawanymi przez badanych (cz. 4)

Ważne jest dla mnie, aby żywność, którą jem:	Wyglądała atrakcyjnie	Nie zagrażała mojemu zdrowiu	Była wytworzona w sposób tradycyjny	Nie zawierała sztucznych dodatków	Była produkowana z poszanowaniem praw zwierząt	Miała przyjemny zapach
Zawierała mało kalorii	0,145685	0,016988	0,027294	0,083745	0,096735	0,057308
Była warta pieniędzy; które za nią płacę	0,152940	0,233879	0,279755	0,241834	0,073729	0,205011
Była opakowana w sposób przyjazny dla środowiska	0,124047	0,353476	0,314721	0,427578	0,557237	0,057050
Była ekologiczna	0,055076	0,298374	0,394696	0,466016	0,496430	0,023071
Była łatwa do przygotowania	0,272760	0,034910	-0,009305	-0,071789	0,023272	0,278064
Zawierała mało tłuszczu	0,098146	0,127448	0,072117	0,149613	0,247551	0,066523
Była polskiego pochodzenia	0,035082	0,178939	0,462463	0,347534	0,146542	0,011048
Była niedroga	0,048879	0,024179	0,109158	-0,007011	0,040123	0,113306
Nie zawierała genetycznie modyfikowanych składników	0,078534	0,299802	0,418645	0,471896	0,280852	0,055660
Była łatwo dostępna	0,154902	0,178100	0,196488	0,210498	0,081296	0,250677
Była smaczna	0,239190	0,261818	0,183460	0,162190	0,182726	0,470827
Zawierała mało cukru	0,091110	0,196993	0,175802	0,328592	0,261168	0,058507
Przypominała żywność; którą jadłem w dzieciństwie	0,216389	-0,006307	0,200584	0,096228	0,133176	0,223350
Zawierała dużo witamin i składników mineralnych	0,214657	0,451731	0,297441	0,414847	0,404175	0,230625
Sprzysięgała utrzymaniu szczupłej sylwetki	0,190250	0,259614	0,175711	0,365896	0,235658	0,158738
Zawierała mało soli	0,116540	0,385803	0,303369	0,376786	0,293338	0,063274
Wyglądała atrakcyjnie	1,000000	0,195600	0,086391	0,033903	0,147610	0,515534
Nie zagrażała mojemu zdrowiu	0,195600	1,000000	0,318009	0,407081	0,357175	0,217842
Była wytworzona w sposób tradycyjny	0,086391	0,318009	1,000000	0,626521	0,247880	0,101559
Nie zawierała sztucznych dodatków	0,033903	0,407081	0,626521	1,000000	0,349183	0,099918
Była produkowana z poszanowaniem praw zwierząt	0,147610	0,357175	0,247880	0,349183	1,000000	0,208855
Miała przyjemny zapach	0,515534	0,217842	0,101559	0,099918	0,208855	1,000000

Źródło: jak w tabeli 1.

Analiza danych zawartych w tabelach, pozwala stwierdzić, że brak przeciwstawnych cech żywności przedstawionych do oceny przez respondentów zaowocował wieloma dodatnimi korelacjami w obrębie uwzględnionych w badaniu atrybutów żywności czy wartości związanych z żywnością. Łatwo również dostrzec, że istnieją pewne grupy tych właściwości, w obrębie których więcej niż dwie cechy oddziałują na siebie nawzajem. Najlepszym przykładem jest ekologiczne podejście, na które składają się dodatnie korelacje dla takich cech, jak: ekologiczność żywności, opakowanie przyjazne środowisku i produkcja z poszanowaniem praw zwierząt – te cechy uzyskiwały wartości zbliżone i powyżej 0,5, co świadczy o ich ścisłym ze sobą powiązaniu. Idąc dalej tym tropem, te trzy właściwości okazały się też dodatnio skorelowane z wysoką zawartością witamin i składników mineralnych, brakiem sztucznych dodatków, brakiem zagrożenia dla zdrowia, a także niską zawartością soli i sprzyjaniem utrzymaniu szczupłej sylwetki.

Podobne zależności można zauważyć w grupie cech powiązanych ze szczupłą sylwetką i dietą. Wysokie wzajemne dodatnie korelacje można zaobserwować w przypadku takich cech, jak niska kaloryczność, niska zawartość tłuszczu, cukru i soli, a także sprzyjanie utrzymaniu szczupłej sylwetki. Niektóre z tych cech są również silnie dodatnio skorelowane z wysoką zawartością witamin i składników mineralnych oraz brakiem zagrożenia dla zdrowia. W efekcie uprawnione jest przypuszczenie, że w przypadku osób preferujących określone atrybuty żywności, można oczekiwać, że będą też wykazywały określone nastawienie do innych jej cech. Przykładowo, na podstawie wymienionych powyżej zależności można przypuszczać, że osoba ceniąca sobie ekologiczny aspekt żywności oraz jej wartość odżywczą w rozumieniu braku zagrożenia dla zdrowia, wysokiej zawartości witamin i składników mineralnych, będzie miała wyższy poziom wiedzy na temat żywności i żywienia. To z kolei może spowodować, że osoba ta będzie starała się zdrowiej odżywiać, a co za tym idzie ograniczać spożycie cukrów, soli oraz sztucznych dodatków. Ponadto, jeżeli dla tej osoby najważniejszy będzie brak sztucznych dodatków, to możemy zaryzykować stwierdzenie, że będzie ona ceniła tradycyjne metody produkcji żywności, brak genetycznie modyfikowanych składników, a także polskie pochodzenie żywności.

Kolejną taką grupą cech, w obrębie której występują wysokie dodatnie korelacje jest zbiór właściwości, które można uznać za powiązane z wygodą i aspektem hedonistycznym. Są to takie cechy, jak: łatwość w przygotowaniu, wysoka dostępność, dobry smak, atrakcyjny wygląd i zapach. Można też stwierdzić, że takie cechy, jak łatwość przygotowania i przede wszystkim wysoka dostępność wiążą się z niską ceną, a ta z kolei z polskim pochodzeniem produktu. Na podstawie przeprowadzonych analiz odnotowano też, że lokalna produkcja była najmocniej powiązana z cechami dotyczącymi ekologiczności żywności, zdrowym odżywianiem się, a także z tradycyjnymi metodami produkcji. Te zaś były jeszcze silniej dodatnio skorelowane z aspektami ekologicznymi oraz zdrowotnymi.

Podsumowanie

W kontekście przedstawionych analiz można skonstatować, że polscy konsumenci cenią sobie w żywności przede wszystkim smak i zapach, szeroko pojętą opłacalność oraz bez-

pieczeństwo. Jednocześnie żadna z cech żywności uwzględniona w badaniu nie spotkała się z całkowitą negacją ze strony badanych. Oczywiście trzeba mieć na uwadze fakt, że każdy atrybut żywności cieszący się wysokim pożądanym ze strony badanych konsumentów automatycznie implikuje jego negatywny stosunek do braku występowania tejże cechy. Przeciętny młody konsument stara się postępować racjonalnie, ma przynajmniej podstawową wiedzę na temat żywności i żywienia, chociaż nie zawsze ma wyrobione zdanie o każdej z wymienionych w kwestionariuszu właściwości żywności (dla przykładu: nie toleruje sztucznych dodatków, ale w kwestii dodatku GMO zdanie ogółu nie jest już takie jednoznaczne).

Bibliografia

- Babik W. (2010), *O natłoku informacji i związanym z nim przeciążeniu informacyjnym*, (w:) Morbitzer J. (red.), *Człowiek-Media-Edukacja*, Katedra Technologii i Mediów Edukacyjnych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.
- Gutkowska K., Babicz-Zielińska E., Kowrygo B., Rejman K. (2000), Wybrane rozdziały, (w:) Gutkowska K., Ozimek I. (red.), *Konsument żywności i jego zachowania rynkowe*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Warszawa.
- Gutkowska K., Kwieciński P. (2016), *Wartości życiowe młodych Polaków aktywnych zawodowo o stabilnej sytuacji finansowej*, „Handel Wewnętrzny”, nr 1(360).
- Haverstock K., Forgays D.K. (2012), *To eat or not to eat. A comparison of current and former animal product limiters*, „Appetite”, Vol. 58.
- Kalinowski A. (2012), *Główne wnioski*, (w:) Kalinowski A., Nowicka J., *Polacy wobec GMO; Raport z badania*, Centrum Nauki Kopernik, TNS Pentor.
- Jasińska-Kania A. (red.) (2012), *Wartości i zmiany. Przemiany wartości Polaków w jednoczącej się Europie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Lachowski S. (2012), *Droga ważniejsza niż cel. Wartości w życiu i biznesie*, Studio EMKA, Warszawa.
- Lindeman M., Sirelius M. (2001), *Food choice ideologies: the modern manifestations of normative and humanist views of the world*, „Appetite”, Vol. 37.
- Poloczek K. (2014), *Płynna nowoczesność. Życie i kultura we współczesnej Polsce na podstawie wybranej twórczości Zygmunta Baumana*, Stockholms Universitet, Slaviska Institutionen, Polska.
- Raport Głównego Urzędu Statystycznego (2014), *Spoleczeństwo Informacyjne w Polsce w 2014 r.*, GUS, Warszawa.

Life Values of Professionally Active Poles with a Stable Financial Situation

Summary

The food-related and nutrition-related values are a specific type of values that are inherently associated with making decisions about specific food products by consumers, almost every day. These values are related not only to the features of

the product, but also to the consumers' values determined by, *inter alia*, the socio-demographic profile of consumers. Among the constitutive values, for the profile of the consumer, the age is one of the most important factors, which imposed to recognise the specific nature of the food- and nutrition-related values among young Polish individuals who are professionally active and characterised by a stable financial situation. The study findings revealed the most and the least important features of food, as well as the existing correlations. It was found that the young generation is characterised by a fairly satisfactory level of nutritional knowledge and that, for them, the most important features of food products are safety, taste and smell.

Key words: food-related values, consumer, food features.

JEL codes: A13, Z13

Ценности, связанные с продуктами питания и питанием молодых поляков, профессионально активных, со стабильным финансовым положением

Резюме

Ценности, связанные с продуктами питания и питанием, являются специфическим видом ценностей, которые неразрывно сопутствуют потребителям почти что в ежедневно принимаемых ими решениях о выборе конкретных продуктов питания. Эти ценности не только относятся к свойствам продукта, но и к жизненным ценностям, исповедуемым данным лицом, те же, в свою очередь, определяются, в частности, социально-экономическим профилем потребителя. В числе основополагающих свойств для этого профиля важное место занимает возраст потребителя, что склонило выявить специфику ценностей, связанных с продуктами питания и питанием среди молодых поляков, профессионально активных и характеризующихся стабильным финансовым положением. Результаты собственных обследований, проведенных в 2015 году позволили определить наиболее и наименее важные свойства продуктов питания, а также выступающие между ними корреляции. Выявили, в частности, все более удовлетворительный уровень знаний о питании среди представителей молодого поколения, а также определили самые важные для потребителей атрибуты продуктов питания, которыми являются безопасность, вкус и запах.

Ключевые слова: ценности, связанные с питанием; потребитель; атрибуты продуктов питания.

Коды JEL: A13, Z13

Artykuł nadesłany do redakcji w lipcu 2016 roku

© All rights reserved

Afilacja:

prof. dr hab. Krystyna Gutkowska

mgr Paweł Kwieciński

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji

Katedra Organizacji i Ekonomiki Konsumpcji

ul. Nowoursynowska 159c

02-776 Warszawa

tel.: 22 593 70 10

e-mail: krystyna_gutkowska@sggw.pl